

...енню умов їх життя, організовуючи медичну допомогу, розповсюджуючи нові види культурних рослин і домашніх тварин, або навіть перешкоджаючи вести міжплемінні війни, це не привело ситуацію на краще. Серед туземців розповсюджувалась апатія, вони передчасно втрачали цікавість до життя, гинули від хвороб, котрі раніше спокійно переносили. Заразку ваність швидко падала і населення скорочувалось” (12. С.34).

Хай не видадуться нікому надто натягнутими ці паралелі, але в плані реакції на „світотворний сир” українська культура, як культура „хліборобської нації”, нічим від інших сучасних культур в принципі не відрізняється. Єдина відмінність тут полягає хіба що в тому, що масштабна експансія в Папуа Нову Гвінею здійснювалась по з а волею і бажанням її мешканців, а Україна дозволила себе „рятувати”¹¹ нашим „симпатикам” з-за кордону по с в о ї й д о б р і й в і в і д і. Тим самим вона підтвердила не лише статус країни „третього світу”, а й такого ж „сорту”. І тепер нема на кого нарікати.

Оскільки „особливо трепетна турбота” про захист здоров’я українців з боку закордонних лікарів проявлялась у поставці медикаментів (в рідкісних випадках медичного обладнання і апаратури), але не супроводжувалась формуванням внутрішньої мотивації до змінного способу життя, то це й довело справу нищення генофонду нації до фактичного завершення. Дивлячись їм, і понадіявшись на спасіння, яке має прийти ззовні, люди наші демобілізувались, розслабитись внутрішньо. Втративши волю до життя, здатність чинити спротив негативним впливам сучасної цивілізації, вони сьогодні приймають якісь паліативні рішення, демонструють якісь символічні рухи, що дуже нагадують дії людини, яка знаходиться на трясовині. Вона щораз глибше занурює свої жертви.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аркас М. Історія України-Руси. К., 1990.
2. Бергсон А. Здравый смысл и классическое образование // Вопросы философии. – 1990. –
3. Бердяев Н.А. Судьба России. М., 1990.
4. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст. В 3-х томах. Т.1. М., 1985.
5. Ивашенко О.И. Ключи от счастья //АиФ. Здоровье. – 2007. – №6.
6. Кант И. О способности тела побеждать болезненные ощущения //Кант И. Трактаты и письма М., 1990.
7. Конфуций. Великое учение //Конфуций. Луньюй. М., 2006.
8. Локк Дж. Мысли о воспитании //Локк Дж. Соч. В 3-х томах. Т.3. М., 1988.
9. Львова І. Які проблеми, фармацевте? //Експрес. – 2006. – 14-21 вересня.
10. Маланюк Є. Мислі в роковини //Маланюк Є. Книга спостережень. В 2-х томах. Т.1. Львів, 1962.
11. Никонова Л. Как вернуть сексуальную гармонию //АиФ. Здоровье. – 2007. – №5.
12. Шафаревич И. Из-под глыб. М., 1991.
13. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології. Мюнхен, 1993.

О. А.МАРУСЕНКО

ЕКОЛОГІЧНА ТА ДУХОВНА КРИЗИ СУЧАСНОСТІ: ТОЧКИ ПЕРЕТИНУ

У статті висвітлюється проблема взаємозв'язку екологічної та духовної кризи сучасності та аналізуються шляхи подолання кризових явищ. Акцентується увага на духовному розвитку людини, як міцному факторі гармонізації природного та соціокультурного середовища.

В статье освещается проблема связи экологического духовного кризисов и анализируются пути преодоления кризисных явлений. Особенное внимание уделяется духовному развитию человека, как мощному фактору гармонизации естественной и социокультурной среды.

The article is devoted to problem of ecological and spiritual crisis of our civilization and ways of solving.

...країні, яку кожний день рятують”, – казала мадам де Сталь.

Проблема глобальної екологічної кризи сьогодні є надто актуальною. В останній час ми все частіше стаємо свідками техногенних та природних катастроф і це вже схоже на своєрідну тенденцію, що викликає значне занепокоєння фахівців різних напрямків і усіх небайдужих людей.

Нас, як представників гуманітарного знання, цікавить питання взаємозв'язку загальної кризи сучасної цивілізації та гуманітарної кризи, тобто кризи духовності, моральності та людяності. Щоб відповісти на це питання, необхідно проаналізувати різні теоретичні підходи, науково-дослідницькі пошуки сучасних вчених, фактичні дані, що були отримані в цьому процесі та їх інтерпретацію. Все це дозволить більш повно усвідомити проблему, що вивчається та знайти оптимальні шляхи подолання негативних тенденцій і явищ.

На жаль, вчинки та дії сучасної людини, яка має переважно споживчу мотиваційну доміную, у багатьох випадках суперечать універсальним законам всесвіту, порушують баланс природничих екосистем, сприяють виникненню техногенних катастроф. Але будь-який вчинок починається з внутрішнього світу людини, її прагнень, мотивів, бажань, системи світоглядних орієнтирів. Зростання у останній час проявів агресивності, байдужості, заздрості, негативізму, зневага до духовно-моральних основ людського буття, що, доречі, набуває значних масштабів, свідчить про злиденність душевного світу людини, яка має споживчу мотиваційну доміную, вузьке коло утилітарно-егоїстичних інтересів та відсутність усвідомлення духовного сенсу життя і саме тому стає частиною безпорадної юрби. Ситуація ускладнюється також забрудненням інформаційного середовища, яке завдяки сучасним засобам масової інформації та зразкам так званої „мас-культури“ нав'язує людській свідомості спотворену ціннісну систему. І в цьому деформованому соціокультурному просторі втрачаються людяність, духовно-моральні чесноти, трепетне відношення до Природи, почуття відповідальності за дії та вчинки. Людина псує навколишнє середовище, смітить, вирубає ліси, забруднює світовий океан та атмосферу токсичними відходами від небезпечних виробництв, провокує техногенні катаклізми, тим самим катастрофічно порушуючи крихкий екологічний баланс планети, котрий вже ледве витримує безжалісний споживчий тиск сучасної цивілізації. За думкою проф. Г. Дульнева, людство є невід'ємною частиною біосфери. Але саме воно вносить такий дисбаланс у діяльність цієї системи, що у випадку незмінності подібного вектору сукупної діяльності людства, компенсаторний баланс біосфери буде вичерпано, внаслідок чого її провідні параметри набудуть таких змін, що унеможливлять саме існування людини [4].

Отже, криза внутрішнього, духовного світу людини, втілюючись у деструктивні дії, віддзеркалюється кризою зовнішньою, яка вже доходить до катастрофічної межі. Але, у світлі нових наукових досліджень, правомірно виникає питання: а чи тільки дії людини порушують баланс біосфери?

У кінці минулого сторіччя російськими вченими-фізиками Г. Шиповим та Є. Акимовим була сформульована нова наукова парадигма, котра дозволяє осмислити феномен психічної енергії людини, її впливу на навколишній світ.

Психічна енергія людини, тобто думки, емоції, почуття, відноситься до інформаційних взаємодій, які, згідно теорії Г. Шипова, знаходяться на вищих рівнях у ієрархічній структурі світобудови. Згідно цих уявлень, існує сім рівнів реальності, найвищий з яких є Абсолютним. Цей рівень практично неможливо описати; відомо лише те, що він володіє безмежним творчим потенціалом. Нижче знаходиться рівень первинного торсійного поля, інакше – поля Свідомості, у якому інформаційні взаємодії розповсюджуються миттєво і охоплюють практично весь Всесвіт. На інформаційні впливи реагує фізичний вакуум, що є „матрицею” будь-якої речовини. Лише на нижчих рівнях формується щільна матерія; вона є результатом дії вищезазначених рівнів буття; від процесів, що там відбуваються, залежать усі матеріальні зрушення та переструктурування. Енергія людської думки відноситься саме до торсійних взаємодій і впливає на якість тих процесів, що відбуваються на планеті [1; 4].

Як свідчить проф. А. Дмитрієв, хаотичне людське мислення накопичується у просторі Землі і за досягненням критичної маси може провокувати стихійні лиха та землетруси. Цікаво те, що емоції людини та сейсмічні частоти знаходяться в одному діапазоні: від 0,7 до 100 Гц. У місцях геологічних напружень у будь-якому регіоні планети сукупне негативне поле, що створено мисленням та іншими проявами психічної енергії людства може послугувати поштовхом до розгортання сценарію „природного катаклізму” [3].

Ніякий об'єкт у Всесвіті не є ізольованим від складної системи взаємозв'язків, від єдиного інформаційного простору. Єдність людини і Всесвіту проголошувалась у індійській філософській думці, у працях Шрі Ауробіндо Гхоша, О. Реріх, А. Клизовського, інших мислителів і сучасних вчених. За словами Т. Тюріної (2006): „Людина і усе, що її оточує – це енергетичні частки єдиного

Всесвіту. На думку багатьох мислителів саме людина - це унікальне творіння Всесвіту; вона не просто мікроскопічна частинка безмежного Космосу, а за своєю структурою вона йому подібна, це - Всесвіт у мініатюрі, його мікромодель. Людська істота знаходиться у сталій енергетичній взаємодії із макрокосмом, живе і розвивається під впливом Всесвіту та його законів". [7, с. 57]. І сьогодні це вже не тільки філософські положення, але й наукові. Характер подібного зв'язку визначається торсійними взаємодіями, які розповсюджуються у просторі миттєво. В процесі еволюції людина генерує торсійні хвилі, і якщо якість мислення негативна, це сприяє порушенню інформаційного обміну між Землею та Всесвітом, порушенню екологічної рівноваги та виникненню великих техногенних та природних катастроф [3; 4; 8].

Отже, з урахуванням вищенаведених даних можна встановити точки перетину точного знання з проблематикою тих ціннісних орієнтирів та пріоритетів, які формують спрямованість людського мислення. Стає зрозумілим, що екологічна криза пов'язана із низькою якістю людського мислення та низьким рівнем культури, взагалі – із кризою духовною. На думку провідних сучасних дослідників, сьогодні акрай необхідне переорієнтування інтересів людей із споживчо-матеріальних на морально-духовні, відродження духовної, світоглядної та загальної культури особистості [8; 9; 10]. І починається цей процес повинен з дитинства. Як пише Л. Дитте (2005), лише навчивши дітей особистої відповідальності за кожне почуття, думку, дію, можна сподіватися на позитивні зміни. У процесі навчального процесу, то на думку дослідниці, сьогодні прийшов час для вивчення не тільки точних дисциплін, але й для осмислення у процесі навчання фундаментальних законів буття. Вихованці повинні піклуватися про дух, душу і тіло своїх вихованців, щоб сформувалася особистість мудра, незалежна [2, с.82]. Як вказує Г. Шевченко, душу людини необхідно виховувати і сприяти не тільки про те, щоб людина оволоділа системою знань, але й могла проектувати своє життя з позицій благочестя, краси, совісті, широсердності" [11, с. 222]. Отже, лише повернення людини до пріоритету духовних цінностей, до очищення та піднесення свідомості, прагнення до духовного самовдосконалення, творчої праці на благо ближнього, Батьківщини, людства взагалі може бути шляхом виходу із духовної кризи, шляхом, на якому стане неможливим безжалісно знищувати природу, порушувати екологічний баланс. Все більш актуальним стає питання екологічного мислення, формування екологічної культури людини, починаючи з дитинства, яка, за даними О. Захаріюк (2004), містить у собі такі складові:

- усвідомлення людиною себе частиною природи, що є ґрунтом її життя;
- оволодіння знаннями, уміннями та навичками раціонального природокористування;
- оволодіння дитини знаннями про природу свого краю;
- виховання у дитини любові до природи;
- нетерпиме ставлення до тих, хто завдає шкоди природі [5, с. 42].

На думку З. Романець (2005), розвиток екологічної свідомості може розглядатися як системоутворюючий фактор системи „людина – довкілля” і передбачати формування таких аспектів,

1. Мотивація до самопізнання та до осмислення психологічного зв'язку з середовищем взагалі і довкіллям – зокрема;
2. Суто процес пізнання шляхом розширення свідомості, набуття чуттєвого і когнітивного зв'язку спосовно власної особистості, котра містить як позитивні, також й негативні тенденції;
3. Вміння розпізнавати власні суперечливі стани, аналізувати зовнішні та внутрішні фактори, виявляють суперечливості особистості;
4. Розвиток сили духу, психологічної здатності до опрацювання власних дискомфортних станів екологічно-емоційного і тілесного характеру.

Автор вказує, що подібний підхід дозволяє сприяти розвитку людини у морально-етичному аспекті не лише на рівні знань, а на рівні психологічних підходів, які допоможуть особистості зв'язатися своїм внутрішнім світом. Нарешті, вказується, що для розвитку екологічної свідомості людини потрібні два важливих чинника і це: створення все більш захищеного середовища і розвиток свідомості людини шляхом усвідомлення нею свого зв'язку з вищими силами космосу, Космічним простором, Богом, ноосферою [6, с. 48].

Ключову роль у цьому процесі, на наш погляд, може відіграти зближення позицій науки і релігії, діяльності світської та релігійної, оскільки релігійна традиція містить у собі, фактично, елементи виховання та сталого розвитку людини, що ґрунтується на вічних заповідях любові, добра, милосердя, людяності. У світлі вищевикладеного, найважливішим завданням фахівців психолого-педагогічної сфери стає виховання людини духовної, яка усвідомлює свій нерозривний зв'язок із Божественним Началом, із іншими людьми, своїм народом, та, взагалі – з усім світом. І цей зв'язок не

є епіфеноменом, чимось вторинним – навпаки, він висвітлює глибинну сутність людини та її втілення у піднесене відношення до Єдиного Життя і у вчинки, які це Життя стверджують. Лише така Людина здатна подолати глобальну кризу сучасної цивілізації та збудувати гідне майбутнє для наступних поколінь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акимов А. Е., Шипов Г. И. Сознание, физика торсионных полей и торсионные технологии // Сознание и физическая реальность. 1996. - Т. 1. - № 1-2. - С. 66-72.
2. Дитте Л. А. Психологические основы развития духовности личности / Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Зб. наук. Пр. / Гол. Ред. Г. П. Шевченко. – Вип. – 4 (10). – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету імені В. Даля, 2005. – С. 80-86.
3. Дмитриев А. Н. Пульс будущего (Интернет-публикация): <http://pulse.webservis.ru/ANDmitriev/Books/FireClimate>.
4. Дульнев Г. Н. В поисках нового мира. Психокинез, телепатия, телекинез: факты и научные эксперименты. – СПб.: ИД «ВЕСЬ», 2004. – 288.
5. Загоруйко О. О. Формування екологічної культури дитини в практиці сімейного виховання / Актуальні проблеми педагогіки: методологія, теорія і практика. Зб. наук. праць. - вип. 2. – Горлівка – 2004. – С. 42-44.
6. Романець З. О. Від здорового духу – до здорового тіла – розвиток духовності людини через розвиток екологічної свідомості // Здоровий спосіб життя. Збірник наукових статей. – Випуск 7. – Львів 2005. – С. 46-53
7. Тюріна Т. Г. До проблеми феномена духовності людини // Здоровий спосіб життя. Збірник наукових статей. – Випуск 10. – Львів 2006. – С. 56-60.
8. Ульшін В. А. Виховання духовності – глобальна проблема людства // Директор школи, ліцею, гімназії. 2004. - № 5. – С. 14-20.
9. Шевченко Г. П. Духовність і цінність життя / Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Зб. наук. Пр. / Гол. Ред. Г. П. Шевченко. – Вип. – 5. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету імені В. Даля, 2004. – С. 3-15.
10. Шевченко Г. П. Духовність особистості в контексті сучасного світорозуміння // Директор школи, ліцею, гімназії. 2004. - № 5. – С. 4-9.
11. Шевченко Г. П. Духовний розвиток особистості: пошуки нового підходу до проблеми / Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Зб. наук. Пр. / Гол. Ред. Г. П. Шевченко. – Вип. – 4 (10). – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського національного університету імені В. Даля, 2005. – С. 221-226.

О.В. ОГІРКО

ДОШЛЮБНА ЧИСТОТА – ЗАПОРУКА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

В роботі розглядаються проблеми дошлюбної чистоти як запоруки здорового способу життя. Кожен повинен плекати чистоту душі і тіла, виховувати в собі скромність, порядність, самоповагу, стриманість, відчуття міри.

В работе рассматриваются проблемы добрачной чистоты как залога здорового образа жизни. Каждый должен лелеять чистоту души и тела, воспитывать в себе скромность, порядочность, самоуважение, сдержанность, ощущение меры.

The problems of pre-marital cleanness as mortgages of healthy way of life are examined in work. Everybody must cherish the cleanness of the soul and body, educate in itself a modesty, decency, self-esteem, restraint, feeling of measure.

Християнське подружжя є нерозривним і має призначення жити в любові, продовжувати людський рід і виховувати дітей. Кожне подружжя повинне бути благословенне Богом, що відбувається під час обряду вінчання. Біла фата, віночок нареченої – це символ невинності, дошлюбної чистоти. Дошлюбні стосунки мають властивість применшити особисте щастя і призводить до сексуального знудження. Люди, які вдаються до них частіше, отримують все менше задоволення; крім того – ускладнюються відносини між ними, що призводить до болісного розриву.

Зазвичай дошлюбні статеві відносини виливаються в цілковите опанування стосунків сексом. Це не дозволяє партнерам ширше подивитися на себе і пізнати один одного як особистостей. Між